

їні під міжбанківським ринком розуміють міжбанківський ринок у межах національної банківської системи. Відсоткові ставки міжбанківського ринку в Україні визначаються чинниками та ринковою кон'юктурою національної економіки. Міжбанківські ринки розвинених економік великою мірою характеризуються інтегрованістю в міжнародну валютно-фінансову систему.

Таким чином, становлення механізму формування відсоткових ставок в Україні, зокрема в розрізі їх структури, вимагає підходу до відсоткової ставки не тільки як до грошового явища, але як і до реального явища, що зумовлено процесами трансформації як структури реальної економіки України, так і її фінансованої системи.

Перспективним напрямком подальших досліджень може бути специфіка взаємозв'язку різних за своєю структурою відсоткових ставок в Україні та розвинених країнах в аспекті їх динаміки, взаємоузгодженості коливань, абсолютної та відносної різниці.

Література

1. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег. – М.: Государственное издательство иностранной литературы, 1949. – 398 с.
2. Лютий І.О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки. – К.: Атіка, 1999. – С. 49.
3. Лопатников Л.И. Экономико-математический словарь. – М.: Наука, 1987. – С. 65.
4. Ващишин А.М. Наукова діяльність професора Г.І. Башнянина. – Львів: Каменярь, 2001. – С. 21.
5. Банківська енциклопедія/ Під ред. А.М. Мороза. – К.: Либідь, 1993. – С. 226.
6. Економічний словник-довідник. – К.: Femina, 1995. – С. 270.
7. Миллер Р.Л., Вам-Хуз Д.Д. Современные деньги и банковское дело. – М.: Информ, 2000. – С. 435.
8. Валютный и денежный рынок. – М.: Альпина, 2002. – С. 1-43.
9. Гроші та кредит/ За ред. М.І. Савлука. – К.: Либідь, 2002. – 604 с.

УДК 336.2

Доц. В.М. Крочук – Прикарпатський інститут
ім. Грушевського МАУП

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто та проаналізовано особливості проведення аудиту доходів та витрат транспортного підприємства. Запропоновано класифікацію методичних прийомів проведення аналізу фінансової звітності та застосування експрес-аналізу податкової звітності.

Assist. prof. V.M. Krochuk – Прикарпатський інститут ім. Грушевського МАУП

The methodical aspects of audit of profits and charges of a transport enterprise

The features of leadthrough of audit of profits and charges of a transport enterprise are considered and analysed. Classification of methodical receptions of leadthrough of analysis of the financial reporting and application of expert-analysis of the tax accounting is offered.

Постановка проблеми. В Україні на сучасному етапі розвитку відбуваються глибокі соціально-економічні перетворення, які позначилися на організації й методах фінансового контролю, механізмів його впливу на діяльність підприємств виробничої й невиробничої сфери.

Реформування економічних відносин у системі ринкових перетворень потребують організаційних заходів контролю та методологічних і методичних підходів щодо формування системи фінансового контролю.

Об'єктивною основою для фінансового контролю на транспортних підприємствах є контрольна функція фінансів, яка дає змогу впливати на господарський процес шляхом використання фінансової звітності, бухгалтерського обліку у поєднанні з дослідженням фактичного стану об'єктів контролю.

Цей вид контролю здійснюють з використанням таких самих джерел інформації, методичних прийомів і контрольно-ревізійних процедур, що й інші види фінансового контролю на транспортних підприємствах (державний і внутрішньогосподарський).

Поряд з тим, треба відзначити, що особливість аудиторського фінансового контролю полягає у виконанні важливої суспільної функції – підтвердити або не підтвердити достовірність фінансової звітності, на основі якої, згодом, користувачі будуть вирішувати – мати чи не мати справу з цим економічним суб'єктом. Тому аудитор діятиме прийнятим у відповідній країні стандартам і принципам аудиторської діяльності (на базі яких він вправі розробляти власні прийоми і методики).

Як ми вже відзначили, одним із видів послуг, які надають аудиторські установи, є аналіз фінансового стану транспортних підприємств, який характеризує здатність підприємства своєчасно погашати свої боргові зобов'язання та визначає обсяг забезпеченості фінансовими ресурсами, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності й своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями (розрахунків з постачальниками, бюджетом та іншими ланками фінансової системи), а також подальшого економічного та соціального розвитку такого підприємства.

Формування цілей статті. Враховуючи наведене вище, було визначено такі цілі статті:

- здійснити аналіз особливостей проведення аудиту доходів та витрат транспортного підприємства;
- визначити основні проблеми чинної системи обліку, яка не забезпечує прийняття ефективних рішень щодо отримання в майбутньому максимального прибутку;
- запропонувати удосконалити механізм методів розподілення транспортних витрат за допомогою проведення експрес-аналізу податкової звітності;
- розглянути на прикладі переваги питомих показників обсягу реалізації транспортних послуг.

Аналіз публікацій і досліджень. Варто відзначити, що у науковій літературі широко висвітлено питання державного фінансового контролю, організації й методики проведення ревізій і перевірок фінансово-господарської діяльності підприємств, установ і організацій.

Проте на сьогодні низка підприємств, зокрема, транспортні підприємства, зацікавлені у проведенні незалежного (аудиторського) фінансового контролю, який здійснюють незалежні організації на договірних засадах.

При цьому аудит транспортних підприємств – це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку первинних документів та іншої інформації

щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти та відповідності чинному законодавству і встановленим нормативам. Аудиторський контроль забезпечує можливість отримання інформації про реальний фінансовий стан транспортного підприємства [1].

Загалом, треба відзначити, що метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів збільшення його прибутковості, рентабельності та платоспроможності, а сама оцінка фінансового стану підприємства здійснюється шляхом обчислення системи економічних показників, які характеризують господарсько-фінансове становище суб'єктів господарювання.

До основних показників, які характеризують фінансовий стан підприємства, належать:

- прибутковість (рентабельність);
- оптимальний розподіл прибутку;
- оптимальні розміри власних обігових активів, які забезпечують нормальний процес виробництва та реалізації продукції;
- наявність власних джерел формування обігових активів в обсязі, достатньому для їх покриття;
- платоспроможність підприємства [3, 4].

Серед наведених показників домінуюче місце посідає процес формування прибутку, який безпосередньо пов'язаний з отриманням доходу – основним джерелом для покриття витрат діяльності, сплати податків та отримання прибутку.

Структурна побудова системи обліку доходів та витрат цілком залежить від: особливостей підприємства; характеру організації; обсягу та кількості видів послуг, що надається підприємством; форми бухгалтерського обліку; методу обліку доходів та витрат, що застосовується та ступеня автоматизації обліково-аналітичних робіт.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні транспортні послуги відіграють важливу роль у формуванні й розвитку транспортної галузі України. Транспорт є однією з найважливіших галузей суспільного виробництва, що задовольняє потреби підприємств у перевезеннях.

Проведені нами дослідження свідчать, що сучасні методи розподілення транспортних витрат стали зростати, а чинна система обліку не забезпечує прийняття ефективних рішень, спрямованих на досягнення кінцевих результатів господарської діяльності.

Розрахунок такого роду витрат є вагомою частиною бухгалтерської роботи на підприємстві, оскільки в його рамках для запланованої діяльності підприємства повинні враховуватися причини, які вплинуть на кінцевий результат, а також на прийняття управлінських рішень. Керівники усвідомили необхідність суворого контролю цих витрат, враховуючи, що ціни на паливо постійно підвищуються. Підтвердженням цього є, за оцінкою експертів, величезність затрат на транспортування товарів, які призводять до значних витрат.

Таким чином, на нашу думку, аудит проведення правильного визначення доходів та витрат транспортного підприємства повинен складатися з таких етапів:

1. Аналіз динаміки обсягу реалізації наданих транспортних послуг.

2. Аналіз витрат транспортних послуг.
3. Аналіз грошових потоків.
4. Аналіз співвідношення темпів зростання продуктивності праці та заробітної плати.
5. Аналіз основних фондів (наявність, склад і структура, оцінка забезпеченості підприємства основними фондами, аналіз зносу фондів, ефективності використання, а також амортизаційних відрахувань).
6. Аналіз використання паливно-енергетичних ресурсів.
7. Аналіз прибутку та рентабельності.
8. Розрахунок фінансових коефіцієнтів, а саме показників:
платоспроможності (ліквідності);
фінансової стійкості;
ділової активності.
9. Аналіз дебіторської заборгованості.
10. Аналіз кредиторської заборгованості (випереджальне зростання кредиторської заборгованості порівняно з дебіторською свідчить про погіршення фінансового стану транспортного підприємства).
11. Порівняльний аналіз структури валових доходів та валових витрат по податку на додану вартість та податку на прибуток.

Кожен з цих етапів проведення аудиту необхідний для визначення оптимальних параметрів фінансової стійкості транспортного підприємства та надання аудитором якісного показника (результату) проведеної перевірки.

Ми запропонували умовний приклад аналізу питомих показників обсягу реалізації транспортних послуг, який можна сформулювати таким чином (табл. 1).

Згідно з аналізом (табл. 1), ми можемо зробити висновок, що на діяльність підприємства критично впливають розрахунки з кредиторами, оскільки з останніми вчасно не розраховуються, не підлягають регулюванню грошові потоки, не проаналізований парк основних засобів підприємств, не проводиться його модернізація, наведені нами в табл. 1 (показники 6, 9) негативно впливають на отримання прибутків таким підприємством.

Табл. 1. Питомі показники відносно обсягу реалізації транспортних послуг

Показники	Сума за звітний період, тис. грн.	Питома вага в обсязі реалізованих транспортних послуг, %
1. Обсяг реалізованих транспортних послуг	283,5	100
2. Матеріальні затрати (паливо)	125,0	44,09
3. Фонд оплати праці	5,9	2,08
4. Заборгованість по зарплаті	—	—
5. Амортизація основних засобів	37,0	13,05
6. Вартість основних фондів	3157,0	1113,58
7. Оборотні засоби	14,0	4,94
8. Дебіторська заборгованість	110,0	38,8
9. Кредиторська заборгованість	3780,3	1333,33
10. Прибуток, у тому числі:	15,0	5,29
на реконструкцію транспортного парку	12,0	4,23
11. Податки і збори	5,04	1,78

Для вирішення поставлених завдань (оптимізації перевірки), ефективним інструментом, який застосовує аудитор при проведенні незалежної перевірки, є експрес-аналіз фінансової звітності. Його основна мета – надати загальну оцінку майнового стану суб'єкта господарювання, визначити обсяг залучення засобів, його ліквідності та платоспроможності, виявити основні тенденції та зміни [3]. При цьому у доповнення до вже існуючого експрес-аналізу фінансової звітності під час проведення незалежної аудиторської перевірки на транспортному підприємстві, на нашу думку, доцільно проводити аналіз податкової звітності, а саме аналіз по нарахованих податках на:

- податок на додану вартість;
- податок на прибуток підприємства;
- податок з власників транспортних засобів.

Метою такого аналізу є визначення статті витрат, які істотно вплинуть на зменшення прибутковості підприємства, та стан оновлення транспортного парку підприємства, що дасть змогу виявити основні тенденції ефективності транспортної діяльності підприємства. Окрім цього, при такому методі аналізу фінансового стану підприємства аудитор виявляє статті витрат, які були недоцільні з точки зору економічної діяльності підприємства та на майбутнє врахувати відповідними підрозділами (відділ стратегічного планування, відділ бюджетування та інші) при прийнятті ними управлінських рішень.

На нашу думку, експрес-аналіз податкової звітності можна представити у вигляді декількох етапів (рис. 1)

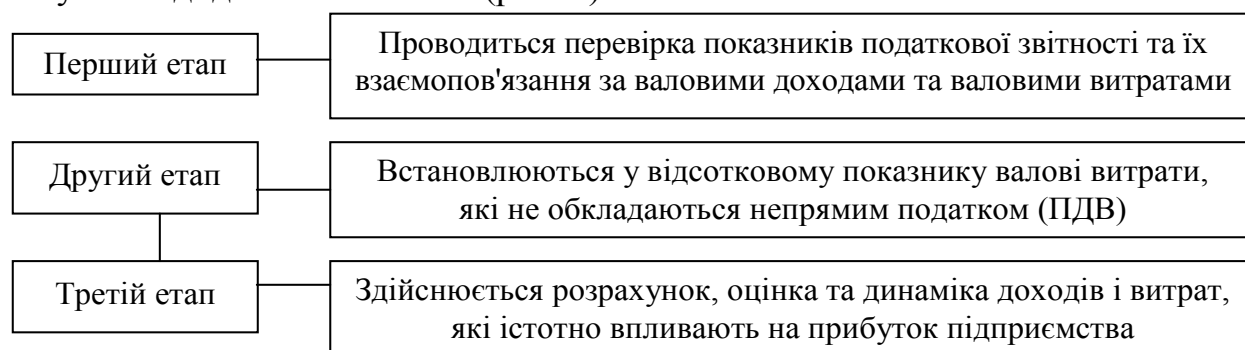

Рис. 1. Етапи проведення експрес-аналізу податкової звітності

На першому етапі проводиться порівняльний аналіз валових доходів та валових витрат, які взяті з Декларації по прибутку за певний звітний період та Декларацій по податку на додану вартість за три місяці, які відповідають вибраному звітному періоду.

На другому етапі (табл. 2) встановлюються у відсотковому значенні показники валових витрат, які не обкладаються непрямим податком, а саме податком на додану вартість.

На третьому етапі здійснюється розрахунок доходів та витрат, які істотно впливають на прибуток підприємства. При оцінці та динаміці доходів у запропонованому аналізі, до розрахунку відноситься сума кредитового сальдо по рахунку 641 "ПДВ" та суму прибутків суб'єкта господарювання за проаналізований період. Необхідно зазначити, що на даному етапі сплановують суму валових витрат, яка істотно вплине на формування в майбутньому прибутку та розраховують суму податків (з похибкою до 5 %), які в майбутньому будуть сплачені у дохід бюджету.

Табл. 2. Другий етап податкового експрес-аналізу

Витрати	Сума (тис. грн.)	ПДВ, (тис. грн.)	%
Оплата праці	271,81	54,36	50,81
Нарахування на оплату праці	90,35	18,07	16,89
Інші витрати:			
послуги банку;	3,32	0,66	0,62
відсотки за кредит;	14,45	2,89	2,7
придбані експортні операції;	—	—	—
послуги, які не обкладаються ПДВ	25,0	5,0	4,68
Амортизація	130,06	26,01	24,31
Всього	534,99	106,99	100

Отже, у запропонованому експрес-аналізі відбирається та розраховується невелика кількість найбільш істотних показників валових доходів та валових витрат.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, можемо зробити висновок, що зважаючи на запропоновані особливості проведення аудиту доходів та витрат, а саме показники відносно обсягу реалізації та податковий експрес-аналіз, які впливають на фінансовий стан транспортного підприємства, будуть мати більший ступінь надійності й об'єктивності від тих, що існують і здійснюються на теперішній час.

Запропоновані у статті заходи рекомендуємо використати органам Державної податкової адміністрації, Державній контрольно-ревізійній службі та незалежним аудиторським фірмам при проведенні перевірок суб'єктів господарської діяльності. Перспективними ж напрямками такого роду досліджень мають стати дослідження, спрямовані на пошук ефективних управлінських рішень у фінансовій сфері діяльності підприємств.

Література

1. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22.04.1993 р. № 3125-XII зі змінами і доповненнями.
2. Базась М.Ф. Методика та організація фінансового контролю: Навч. пос. – К.: МАУП, 2004. – 440 с.
3. МакКензі Венді. Посібник FINANCIAL TIMES з аналізу та використання фінансової звітності. – К.: Наук. думка, 2003. – 280 с.
4. Філімоненко О.С. Фінанси підприємств: Навч. пос. – К.: МАУП, 2003. – 287 с.
5. Усач Б.Ф. Аудит за міжнародними стандартами. – К.: Знання, 2005. – 247 с.

УДК 336.76:338.2

Доц. О.Ю. Носов, канд. екон. наук – Львівська КА

ПРОБЛЕМИ ТИПОЛОГІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ГРОШОВИХ СИСТЕМ

Розглядаються сучасні грошові системи та їх типологізація згідно з визначеними системотвірними чинниками.

Assist. prof. O.Yu. Nosov – L'viv commercial academy

Проблеми типологізації сучасних грошових систем

The article deals with typifications of modern monetary system and determinate their systems factors.